

MİLLÎ MÜCADELE

İŞGALLERİN BAŞLAMASI VE MİLLÎ MÜCADELE'YE HAZIRLIK

- ✓ Osmanlı Hükûmeti, İtilaf Devletlerinin Wilson İlkele-
rinde yer alan “Türklerin yoğun olarak yaşadığı böl-
gelerde Türk egemenliği tanınacaktır.” maddesine
güvenerek Mondros Ateşkes Antlaşması’nı imza-
lamıştı. Ancak İtilaf Devletleri, Mondros Ateşkes
Antlaşması’nın 7. Maddesi’ne dayanarak işgallere
başlamıştır.
- İlk işgal, İngiltere tarafından Musul’da gerçek-
leşmiştir.
- Fransızlar da Çukurova’da işgallere başlamış-
tır. Hatay’ın Dörtöyl ilçesinde Fransızlara karşı
ilk halk direnişi başlamıştır.

İtilaf İşgali (Temsilî)

Mondros Mütarekesi Sonrası İşgaller

İzmir'in İşgali (15 Mayıs 1919)

- ✓ İngiltere, gizli antlaşmalara göre İtalya'ya bırakılan İzmir'in sömürge yollarının güvenliğini sağlamak ve İtalya'yı Boğazlardan uzak tutmak amacıyla Paris Barış Konferansı'nda İzmir'in Yunanistan'a verilmesini sağlamıştır.
- ✓ İtilaf Devletleri, Osmanlı Hükûmeti'ne Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 7. maddesi gereği İzmir'in Yunan birlikleri tarafından işgal edileceğini bildirmiştir.
- ✓ İzmir'in işgaline İstanbul Hükûmeti'nin sessiz kalması üzerine İzmir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ile Redd-i İlhak Cemiyeti, halkı direniş için harekete geçirmeye çalışmıştır.

DİFnot

Damat Ferit Paşa Hükûmeti, işgaller öncesinde halka işgallerin geçici olduğu yönünde telkinlerde bulunurken Osmanlı askerlerini de kışlalara çektirerek askerlerin işgalcilerle çatışmasına engel olmuştur.

- ✓ Hukuk-u Beşer gazetesi yazarı **Hasan Tahsin'in (Osman Nevres)**, Yunan bayrağını taşıyan askeri vurmasıyla İzmir'de ilk silahlı direniş başlamıştır.
- ✓ İzmir'in işgaline karşı İstanbul başta olmak üzere ülkenin her yerinde mitingler yapılmıştır. İstanbul'da düzenlenen;
  - Fatih Mitingi'nde: Halide Edip Hanım (Adivar),
  - Sultan Ahmet Mitingi'nde: Nakiye Hanım (Elgün), Halide Edip Hanım (Adivar), Mehmet Emin Bey (Yurdakul), Hamdullah Suphi Bey (Tanrıöver) ve Selim Sırrı Bey (Tarcan),
  - Kadıköy Mitingi'nde: Münevver Saime Hanım

halkı işgallerden haberdar eden ve halkın millî duygularını coşturan konuşmalar yapmışlardır.

- ✓ Yunanların 15 Mayıs 1919'da başlayan işgallerine karşı Türk halkı kendini savunmak için silahlı direnişe başlamıştır.
- ✓ İtilaf Devletleri, bölgedeki durumu incelemek ve İzmir'de yaşanan olayları sakinleştirmek için ABD'li Amiral Bristol başkanlığında İngiliz, Fransız ve İtalyan generallerin yer aldığı bir heyet göndermiştir.
- ✓ **Amiral Bristol'un** bu raporunun içeriği aşağıdaki gibidir.
  - Bölgedeki olayların sorumlusu Rumlardır.
  - Bölgede katliama ve zulme uğrayan Türklerdir.
  - Bölgede çoğunluk Türklerden oluşmaktadır.
  - Yunan işgali gereksiz ve haksızdır.

ÖRNEK-1

Mondros Mütarekesi sonrasındaki işgaller karşısında toplumda başlayan tepkinin bir sonucu olarak 19 Mayıs 1919'da yaklaşık 75 bin kişinin katıldığı Fatih Mitingi ve 23 Mayıs 1919'da yaklaşık 200 bin kişinin katıldığı Sultanahmet Mitingi yapıldı.

Bu bilgi ve dönemin koşulları dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Ulusal bilincin giderek arttığına
- B) İzmir'in işgalinin tepkiyle karşılandığına
- C) Mütareke hükümlerinin uygulandığına
- D) Amasya Genelgesi'nin etkili olduğuna
- E) İstanbul halkının duyarlılık gösterdiğine

(2020-TYT)

Kuvayimillîye Direnişinin Oluşumu

- ✓ **Kuvayimillîye**, Anadolu'yu işgale etmeye başlayan İtilaf Devletlerine ve vatani parçalamak isteyen azınlıkların faaliyetlerine karşı Türk halkının kendi imkânlarıyla kurduğu bölgesel silahlı direniş hareketine denir.
- ✓ Kuvayimillîye, Mondros Ateşkes Antlaşması gereğince Osmanlı ordusunun terhis edilmiş olması ve İstanbul Hükûmeti'nin işgalere karşı sessiz kalması ve teslimiyetçi davranması nedeniyle kurulmuştur.
- ✓ Kuvayimillîye özellikle Ege Bölgesi'nde, Karadeniz'de ve Güney Cephesi'nde; Ethem, Demirci Mehmet Efe, Yörük Ali Efe, Şahin Bey, Kara Fatma ve İpsiz Recep isimlerinin öne çıktığı yerel halk kahramanlarının liderliğinde mücadele vermiştir.
- ✓ Kuvayimillîye'nin işgallere karşı **ilk direniş hareketi**, 19 Aralık 1918'de Fransızlara karşı, Güney Cephesi'nde, **Hatay'ın Dörtöyl** ilçesinde başlamıştır.
- ✓ Sivas Kongresi'nde Batı Anadolu Kuvayimillîye komutanlığına **Ali Fuat Paşa** getirilerek Batı Cephesi kurulmuş oldu.
- ✓ Kuvayimillîye, 1920'de TBMM tarafından düzenli ordu kurulana kadar bulunduğu her noktada vatani savunmaya devam etmiştir. Düzenli ordu kurulduktan sonra da silahlarıyla birlikte düzenli ordunun emrine girmişlerdir.

Millî Cemiyetler ve Millî Varlığa Düşman Cemiyetler

- ✓ Mondros Ateşkes Antlaşması sonrası Osmanlı topraklarında ortaya çıkan otorite boşluğu, Millî Mücadele açısından yararlı ve zararlı birçok cemiyetin faaliyet göstermesine ortam hazırlamıştır.

Azınlıkların Kurdukları Zararlı Cemiyetler	
Etniki Eterya Cemiyeti	Filiki Eterya adıyla Yunanistan'ın bağımsızlığında rol oynamış, Mondros Ateşkesi sonrasında da Batı Anadolu'nun Yunanistan'a katılması için çalışmıştır.
Mavri Mira Cemiyeti	Megali İdea (Büyük Ülkü) ile Bizans İmparatorluğu'nu yeniden kurmayı amaçlayan cemiyettir.
Pontus Rum Cemiyeti	IV. Haçlı Seferi sonrası Trabzon'da kurulan ve 1461'de Fatih'in son verdiği Pontus Rum İmparatorluğu'nu yeniden kurmayı amaçlayan cemiyettir. - Büyük Millet Meclisi, bu cemiyetin faaliyetlerine engel olmak için 9 Aralık 1920'de Merkez Ordusu adında bir ordu kurmuştur. - Yunanistan, Türkiye aleyhine faaliyette bulunmak amacıyla Mustafa Kemal'in Samsun'a çıktığı 19 Mayıs gününü, 1985'ten itibaren sözde "Pontus Soykırımı Anma Günü" olarak kabul etmiştir.
Taşnak Sütyun ve Hınçak Cemiyetleri	ABD'nin desteğini alarak Doğu Anadolu ve Çukurova bölgesini kapsayan coğrafyada bir Ermenistan Devleti kurmayı amaçlamışlardır.
Alyans İsrailit ve Makabi Cemiyetleri	Filistin topraklarında bir İsrail Devleti kurmayı amaçlamıştır. Misakımillî sınırları dışında amaç güden bir cemiyettir.
Azınlıkların Kurdukları Zararlı Cemiyetlerin Özellikleri	
- Millî Mücadele karşıtı ve Türk milletine karşı düşmanca tavır içinde olmuşlardır. - İtilaf Devletleri ile iş birliği yapmışlar ve Mondros'un 7. maddesinin uygulanması için ortam hazırlamışlardır.	

Millî Varlığa Düşman Cemiyetler	
Hürriyet ve İtilaf Fırkası	İttihatçı karşıtı olan bir partidir ve Anadolu'da başlayan direnişi de bir İttihatçı hareketi olarak görmüştür.
Wilson Prensipleri Cemiyeti	Ülkenin kurtuluşunu ABD mandasına girmekte gören cemiyettir. Bu cemiyette Halide Edip, Ahmet Emin ve Refik Halit yer almıştır.
İngiliz Muhipleri Cemiyeti	İngilizlerin desteği ile kurulmuş, Sadrazam Damat Ferit Paşa, Sait Molla, İngiliz Rahip Frew'in yer aldığı ve kurtuluşu İngiliz mandasına girmekte gören cemiyettir.
Kürt Teali Cemiyeti	İngilizlerin desteği ile bağımsız bir Kürt devleti kurmayı amaçlamıştır.
Sulh ve Selamet-i Osmaniye Cemiyeti	Kurtuluşu padişahın emir ve yasaklarına uymakta gören cemiyettir.
Teali İslam Cemiyeti	Kurtuluşu halifelik ve saltanatı güçlendirmekte gören cemiyettir.
Millî Varlığa Düşman Cemiyetlerin Özellikleri	
- Tam bağımsızlığa inanmayarak manda ve himayeyi savunmuşlardır. - Anadolu'da Millî Mücadele'ye karşı çıktıkları için İtilaf Devletlerinden de destek görmüşlerdir.	

Yararlı Cemiyetler

Kars İslam Şurası	• Elviye-i Selase olarak bilinen Kars, Ardahan ve Batum'u Ermeni ve Gürcü saldırılarına karşı korumak amacıyla kurulmuştur. Bu cemiyet bölgede bir Şura Hükûmeti kurmuştur.
Millî Kongre Cemiyeti	• Türkler aleyhine basın yayın yoluyla yapılan olumsuzlukları engellemeyi amaçlamıştır.
Trakya-Paşaeli Heyet-i Osmaniye Cemiyeti	• Merkezi Edirne'dir. Bölgenin Yunanistan'a bırakılmasına engel olmak için kurulmuştur. Trakya Paşaeli Cumhuriyeti kurmayı planlamışlardır.
İzmir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti	• İzmir'in Yunanlara verilmesini önlemek amacıyla kurulmuştur.
İzmir Redd-i İlhak Cemiyeti	• İzmir'in Yunanistan'a bağlanmasına karşı çıkarak silahlı direniş başlatmıştır.
Kilikyalılar Cemiyeti	• Adana ve çevresinin Fransız ve Ermeni birlikleri tarafından işgaline engel olmak amacıyla kurulmuştur. Pozanti Kongresi 'ni toplamıştır.
Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Millîye Cemiyeti	• Trabzon ve çevresinde Pontus Rum Devleti'nin kurulmasına engel olmayı amaçlamıştır.
Şark Vilayetleri Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti	• Doğu Anadolu Bölgesi'nde Ermeni Devleti'nin kurulmasına engel olmak amacıyla kurulmuştur. Erzurum Kongresi 'nin toplanmasını sağlamıştır.
Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti	• Sivas Valisi Reşit Paşa'nın eşi Melek Reşit Hanım ve arkadaşları tarafından Sivas'ta kurulmuştur. Millî orduya para ve malzeme yardımıyla bulunmuştur.
Karakol Cemiyeti	• Anadolu'ya personel, silah, teçhizat kaçırarak ve Anadolu'yla haberleşmeyi sağlayarak Millî Mücadele'ye destek olmayı amaçlamıştır.

Yararlı Cemiyetlerin Özellikleri

- Bölgesel nitelikte kurulmuşlar ve bulundukları bölgeyi savunmayı amaçlamışlardır.
- Türk halkının bağımsızlık ruhuna sahip olmasının sonucunda ortaya çıkmışlardır.
- Azınlıkların ve İtilaf Devletlerinin işgallerine engel olmaya çalışmışlardır.
- Sivas Kongresi'nde "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" adı altında birleştirilmişlerdir.
- Cemiyetlerin birleştirilmesiyle Millî Mücadele ulusal hâle getirilmiştir.

ÖRNEK-2

Aşağıdakilerden hangisi Millî Mücadele yıllarında Karadeniz bölgesindeki asayişsizliği önleyip TBMM'nin otoritesini sağlamak amacıyla kurulmuştur?

- A) Kuvay-ı Seyyare B) Kuvay-ı İnzibatiye
C) Merkez Ordusu D) Yeşil Ordu
E) Teşkilat-ı Mahsusa

(2021-AYT)

ÖRNEK-3

Millî Mücadele Dönemi'nde, Bizans İmparatorluğu'nu yeniden kurmak amacıyla faaliyet gösteren cemiyet aşağıdakilerden hangisidir?

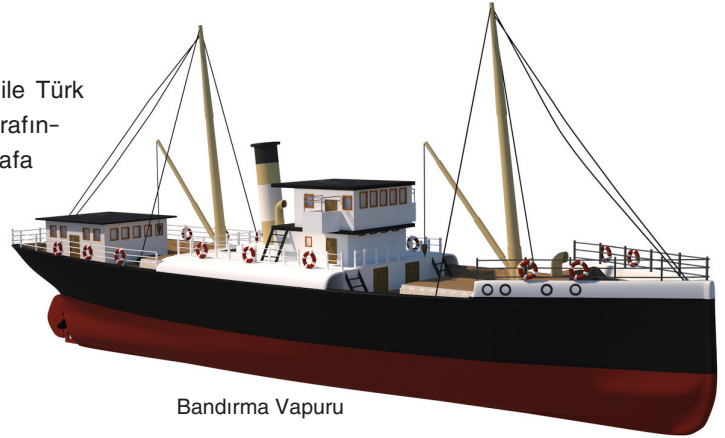
- A) Makabi B) Mavri Mira
C) Taşnak D) Pontus Rum
E) Hınçak

(2019-AYT)

Millî Mücadele'nin Teşkilatlanması

Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışı (19 Mayıs 1919)

- ✓ Mustafa Kemal, Karadeniz Bölgesi'nde Pontus Rum çeteleri ile Türk halkı arasında yaşanan çatışmalar üzerine İstanbul Hükûmeti tarafından **9. Ordu Müfettişi** olarak görevlendirilmiştir. Bu görev Mustafa Kemal'e;
  - Osmanlı birliklerinin Mondros Ateşkes Antlaşması gereği dağıtılmasını hızlandırmak,
  - Samsun ve civarında güvenliği sağlamak,
  - Türklerin elinde kalan silah ve cephaneyi toplamak amaçlarıyla verilmiştir.
- ✓ Mustafa Kemal, 9. Ordu Müfettişliği yetkisini aldıktan sonra 16 Mayıs 1919'da **Bandırma Vapuru** ile hareket ederek 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmıştır.
- ✓ Mustafa Kemal, Samsun'da yaptığı incelemeler sonrası İstanbul Hükûmeti'ne 22 Mayıs 1919'da bir rapor göndermiştir. Bu raporda;
  - İzmir'in Yunanlar tarafından işgalinin haksız olduğu ve halkı olumsuz etkilediği,
  - Türklerin yabancı bir devletin kontrolüne girmek istemediği,
  - Karadeniz Bölgesi'ndeki karışıklıklara, siyasi emeller peşinde koşan Rumların neden olduğu yönünde görüşlerini bildirmiştir.

Bandırma Vapuru

DİFnot

Mustafa Kemal'in Samsun'a çıktığı tarihlerde halk arasında üç farklı kurtuluş çaresi ileri sürülmüştür; birincisi İngiliz mandasına girmek, ikincisi Amerikan mandasına girmek, üçüncüsü de bölgesel kurtuluş çareleridir. Mustafa Kemal bu üç fikri de mantıklı bulmamış, Samsun'a çıkışından sonra "Ya istiklal ya ölüm!" parolası ile ulusal ve tam bağımsızlığı amaçlayan bir kurtuluş çaresi ileri sürmüştür ve bu yönde çalışmalar yapmıştır.

Havza Genelgesi (22 Haziran 1919)

Yayınlayan	Mustafa Kemal
Genelge Maddeleri	• İşgallere karşı protesto ve mitingler yapılmalıdır. • İtilaf Devletlerine işgalleri kınayıcı telgraflar çekilmelidir. • Azınlıklara kötü muamelede bulunulmamalıdır.
Amaç	• İşgallere karşı halkı bilinçlendirmek ve Millî Mücadele'yi halka mâl etmek • Hristiyan azınlıklarla çatışmayı önleyerek Mondros'un 7. maddesinin uygulanmasına engel olmak
Sonuçları	• Yurdun çeşitli yerlerinde mitingler yapılmıştır. Mustafa Kemal de ilk mitingi Havza'da yapmıştır. • İtilaf Devletleri, bu gelişmelerden rahatsız olarak İstanbul Hükûmeti'nden Mustafa Kemal'in geri çağrılmasını istemiştir.

Amasya Genelgesi (22 Haziran 1919)

Yayınlayanlar	Mustafa Kemal, Rauf (Orbay), Refet (Bele) ve Ali Fuat (Cebesoy), Kazım Karabekir, Cemal Paşa
Genelge Maddeleri	- Vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı tehlikededir. (Gerekçe) - İstanbul Hükûmeti, üzerine aldığı sorumluluğun gereklerini yerine getirememektedir. (Gerekçe) - Milletin bağımsızlığını, yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır. (Amaç ve yöntem) - Milletin durumunu saptamak ve sesini dünyaya duyurmak için her türlü etki ve denetimden uzak millî bir kurulun varlığı gereklidir. (Bu doğrultuda Temsil Heyeti kurulacak.) - Sivas'ta millî bir kongrenin acele olarak toplanması kararlaştırılmıştır. Bunun için bütün illerin her sancağından, halkın güvenini kazanmış üç temsilcinin hemen yola çıkarılması gerekmektedir. - Her olasılığa karşı bu durum millî bir sır gibi tutulmalı ve temsilciler gerekli görülen yerlerde kimliklerini gizleyerek gelmelidir. - Doğu illeri adına 10 Temmuz'da Erzurum'da bir kongre toplanacaktır. - Kongrelere katılacak temsilciler millî cemiyetler tarafından seçilecektir. - Askerî ve millî örgütler hiçbir şekilde dağıtılmayacaktır.
Amaç	- Millî Mücadele'nin amaç, gerekçe ve yöntemini açıklamak - Halkı Millî Mücadele'ye davet etmek
Yorum	"Milletin bağımsızlığını, yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır." maddesiyle millî egemenlik ima edilmiştir. Bu yönüyle Amasya Genelgesi, hem yeni Türk Devleti'nin kurulması yolunda atılan ilk adımdır hem de bir ihtilal bildirisi.
Sonuç	- İtilaf Devletleri, bu gelişmeler üzerine Mustafa Kemal'in İstanbul'a çağrılmasını istemiştir. Mustafa Kemal, İstanbul Hükûmeti'nin kendisine İstanbul'a geri dönmesi yönünde baskı yapması üzerine 9. Ordu Müfettişliği görevinden ve askerlik mesleğinden istifa edip "sine-i millete" dönmüştür. - Millî Mücadele'yi yürütenler, İstanbul Hükûmeti'ne çektikleri telgraflarda "Artık İstanbul Anadolu'ya hâkim değil, bağlı olmak mecburiyetindedir." demiştir.

ÖRNEK-4

İtilaf Devletleri, Mustafa Kemal'in Samsun'a 9. Ordu Müfettişi olarak gönderilmesine tepki göstermemiş ancak Mustafa Kemal'in Samsun ve Havza'daki faaliyetlerinden sonra İstanbul Hükûmeti'ne baskı yaparak onun geri çağrılmasını istemiştir.

Bu duruma Mustafa Kemal'in Samsun'da ve Havza'da yaptığı;

- İzmir'in Yunanlar tarafından işgalini protesto etmesi,
- halktan İzmir'in işgalini protesto eden mitingler yapılmasını istemesi,
- Türk halkından, Hristiyanlara karşı saldırgan davranışlarda bulunmamasını istemesi

faaliyetlerinden hangilerinin neden olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

ÖRNEK-5

Amasya Genelgesi'nde, Erzurum'da ve Sivas'ta halkın seçtiği delegelerden oluşan kongrelerin toplanması yönünde kararlar alınmıştır.

Buna göre Millî Mücadele'nin örgütlenme çalışmaları sırasında aşağıdakilerden hangisinin önemsendiği söylenebilir?

- A) İtilaf Devletlerinden gelebilecek tepkilerin
B) Ulusal egemenliğe uygun hareket edilmesinin
C) İstanbul Hükûmeti ile iş birliği yapılmasının
D) Azınlıkların talep ve isteklerinin
E) Halkın elinde bulundurduğu askerî imkânların

1. • Wilson İlkeleri: Türklerin yoğun yaşadığı bölgelerde Türk egemenliği tanınacaktır.
- Mondros Ateşkes Antlaşması: İtilaf Devletleri güvenliklerini tehlikeli gördükleri herhangi bir noktayı işgal edebilir. (Madde 7)
- Türk halkının İtilaf Devletlerine karşı herhangi bir şekilde olumsuz faaliyeti yokken İngilizler Musul'u, Fransızlar Hatay'ı ve Yunanlar da İzmir'i işgal etti.

Bu üç duruma bakılarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) İtilaf Devletleri, Osmanlı topraklarını milliyetçi esaslara göre işgal etmiştir.
- B) Mondros Ateşkes Antlaşması, Wilson İlkelerine aykırı bir şekilde uygulanmıştır.
- C) İtilaf Devletleri, Türk halkının bağımsızlık haklarına saygı duymuştur.
- D) ABD, İtilaf Devletlerine karşı Türk halkını desteklemiştir.
- E) İtilaf Devletleri, işgallerini haklı gerekçelere dayandırmıştır.

2. "Yabancı bir milletin himaye ve efendiliğini kabul etmek, insanlık vasıflarından yoksunluğu, acizlik ve miskinliği itraftan başka bir şey değildir."

Mustafa Kemal Atatürk

Mustafa Kemal Atatürk'ün bu sözleri aşağıdaki cemiyetlerden hangisinin amaçlarına yönelik bir eleştir niteliğindedir?

- A) Wilson Prensipleri Cemiyeti
- B) Redd-i İlhak Cemiyeti
- C) Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti
- D) Kilikyalılar Cemiyeti
- E) Trakya-Paşaeli Cemiyeti
3. İzmir'in işgaline karşı İstanbul'un farklı semtlerinde Fatih Mitingi, Sultan Ahmet Mitingi ve Kadıköy Mitingi düzenlenmiştir.
- Bu mitinglerde halkın millî duygularını coşturmak için konuşma yapanlar arasında aşağıdakilerden hangisi yer almamıştır?**
- A) Halide Edip (Adivar)
- B) Selim Sırrı (Tarcan)
- C) Mehmet Emin (Yurdakul)
- D) Hamdullah Suphi (Tanrıöver)
- E) Ali Fuat (Cebesoy)

4. Mustafa Kemal, 22 Haziran 1919'da yayımladığı Havza Genelgesi'nde,
- Mitingler düzenlenerek işgaller protesto edilecek.
- Gösterilerde düzen korunarak Hristiyan halka saldırı ve düşmanlık yapılmayacak.
- Büyük devletlerin temsilcilerine ve Osmanlı Hükûmeti'ne uyarı telgrafları çekilecek.

maddelerine yer vermiştir.

Buna göre Mustafa Kemal'in Havza Genelgesi ile aşağıdakilerden hangisini amaçladığı söylenemez?

- A) İşgallere karşı halkı bilinçlendirmek
- B) Millî Mücadele'yi halka mal etmek
- C) Olası etnik çatışmaları önlemek
- D) Ülkenin içinde bulunduğu durumu duyurmak
- E) Osmanlı Devleti'nin rejimini değiştirmek

5.

Resmî makamlara yapılan protestolar sonuç vermeyince işgalcilere karşı silahlı direnişe başladık. İşte bu direniş hareketini yürütenlere "Kuvayımilliye" (Millî Kuvvetler) denilir. Yabancı işgaline karşı canını ortaya koyan Kuvayımilliye, Osmanlı Devleti'ne bağlı bir kuvvet değildir. Türk milletine dayanan ve onun adına faaliyet gösteren bir direniş hareketidir.

Bu parçayı okuyan bir öğrencinin aşağıdaki sorulardan hangisine cevap bulması beklenmez?

- A) Kuvayımilliye'nin kurulma nedeni nedir?
- B) Kuvayımilliye gücünü kimden alır?
- C) Kuvayımilliye ne demektir?
- D) Kuvayımilliye neden kaldırılmıştır?
- E) Kuvayımilliye'nin amaçları nelerdir?

6. Anadolu'da kurulan yararlı cemiyetler, işgallere karşı direniş oluştururken bir yandan halkın farklı bölgelere göç etmesini önleyerek direniş bölgelerindeki Türk nüfusunun varlığını korumaya çalışmışlardır.

Yararlı cemiyetlerin bu faaliyetinin öncelikli amacının aşağıdakilerden hangisi olduğu söylenebilir?

- A) Wilson İlkelerinden doğan hakları korumak
- B) Halka dayalı yeni bir devlet kurmak
- C) İtilaf Devletleri ile uzlaşma sağlamak
- D) Mondros Ateşkesi'nin 7. maddesine engel olmak
- E) İstanbul Hükûmeti'nden destek almak

7. İstanbul Hükûmeti, Mustafa Kemal'i Samsun'a 9. Ordu Müfettişi olarak tüm askerî ve sivil makamlara emretme yetkisiyle;

- Samsun ve civarında kargaşayı bitirmek ve güvenliği sağlamak,
  - Osmanlı birliklerinin Mondros Ateşkes Antlaşması gereği dağıtılmasını hızlandırmak,
  - Türklerin elindeki silah ve cephaneyi toplamak
- görevlerini yerine getirmesi amacıyla göndermiştir.

Buna göre Mustafa Kemal'in 9. Ordu Müfettişi olarak gerçekleştirdiği aşağıdaki faaliyetlerden hangisi kendisine verilen yetkinin dışına çıktığına kanıt oluşturamaz?

- Havza Genelgesi ile Türk halkını İzmir'in işgaline karşı protesto için mitinglere çağırması
- Amasya Genelgesi'ni yayımlayarak Millî Mücadele'yi örgütlemesi
- Anadolu'da var olan askerî unsurları güçlendirmeye çalışması
- İstanbul Hükûmeti'ne, Karadeniz Bölgesi'ndeki karışıklıklara siyasi emeller peşinde koşan Rumların neden olduğunu bildirmesi
- Erzurum ve Sivas'ta kongre düzenleme çalışmaları yapması

8. İtilaf Devletleri tarafından ciddiye alınmasa da Amiral Bristol'un İzmir için hazırladığı raporda,

- Bölgedeki olayların sorumlusu Rumlardır.
- Bölgede katliama ve zulme uğrayan Türklerdir.
- Bölgede çoğunluk Türklerden oluşmaktadır.
- Yunan işgali gereksiz ve haksızdır.

maddeleri yer almıştır.

Bu raporun aşağıdakilerden hangisine kanıt oluşturması beklenir?

- İtilaf Devletlerinin Millî Mücadele hareketini tanımasına
- Türk halkının Millî Mücadelesi'nin haklılığını ortaya koymasına
- Mondros Ateşkes Antlaşması'nın uygulamadan kalkmasına
- İstanbul Hükûmeti'nin teslimiyetçi bir politika izlemesine
- Millî Mücadele hareketinin, yabancı devletlerden askerî destek almasına

9. Ahmet Öğretmen, öğrencilerine Amasya Genelgesi'ni anlattığı dersinde Mustafa Kemal ile bir vatandaş arasında hayalî bir diyalog oluşturmuştur. Bu diyalog aşağıdaki şekilde gerçekleşmiştir.

Vatandaş: Neden Millî Mücadele'ye katılmalıyız?

Mustafa Kemal: ----

Vatandaş: Padişah ve İstanbul Hükûmeti varken bizlerin böyle bir şeye kalkışması doğru olur mu?

Mustafa Kemal: ----

Vatandaş: Peki düşman karşısında nasıl mücadele edeceğiz?

Mustafa Kemal: ----

Vatandaş: Halkın fikrini nasıl Millî Mücadele'ye dâhil edebilirsiniz?

Mustafa Kemal: ----

Ahmet Öğretmen'in hazırladığı bu diyaloga Mustafa Kemal'in cevap olarak Amasya Genelgesi'nin aşağıdaki maddelerinden hangisini söylemesi doğru olmaz?

- Vatanın bütünlüğü ve bağımsızlığı tehlikededir.
- Her olasığa karşı bu durum millî sır gibi tutulmalı ve temsilciler gerekli görülen yerlerde kimliklerini saklamalıdır.
- İstanbul Hükûmeti, üzerine aldığı sorumluluğu yerine getirmemektedir.
- Ulusun bağımsızlığını, yine ulusun azim ve kararı kurtaracaktır.
- Halkın seçtiği delegelerle Erzurum'da bölgesel, Sivas'ta ulusal kongreler düzenlenecektir.

1064846

ÖĞRENCİ NO	YANITLAR
0 0 0 0 0 0 0	1 A B C D E 11 A B C D E
1 1 1 1 1 1 1	2 A B C D E 12 A B C D E
2 2 2 2 2 2 2	3 A B C D E 13 A B C D E
3 3 3 3 3 3 3	4 A B C D E 14 A B C D E
4 4 4 4 4 4 4	5 A B C D E 15 A B C D E
5 5 5 5 5 5 5	6 A B C D E 16 A B C D E
6 6 6 6 6 6 6	7 A B C D E 17 A B C D E
7 7 7 7 7 7 7	8 A B C D E 18 A B C D E
8 8 8 8 8 8 8	9 A B C D E 19 A B C D E
9 9 9 9 9 9 9	10 A B C D E 20 A B C D E

Erzurum Kongresi (23 Temmuz-7 Ağustos 1919)

Toplayanlar	Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti
Toplanması	- Doğu illeri adına seçilmiş 54 delegenin katıldığı bölgesel nitelikte bir kongredir. - Mustafa Kemal ve Rauf (Orbay) Bey'in kongreye katılabilmesi için Kazım Bey ve Cevat Bey istifa etmiştir. - Mustafa Kemal hem kongre başkanı hem de Temsil Heyeti başkanı seçilmiştir.
Amacı	Doğu Anadolu'da, Ermeni Devleti ve Doğu Karadeniz'de Pontus Rum Devleti kurulma çalışmalarına karşı alınacak önlemleri kararlaştırmak ve iş birliğini sağlamaktır.
Alınan Kararlar	- Millî sınırlar içinde vatan bir bütündür, bölünemez. - Her türlü yabancı işgal ve müdahaleye karşı milletçe direniyecektir. - İstanbul Hükûmeti görevini yerine getiremezse yeni bir hükûmet kurulacaktır. - Mebusan Meclisinin derhâl toplanmasına ve hükûmet işlerinin meclisin denetimi altında yürütülmesine çalışılacaktır. - Kuvayımillîye'yi etkin ve millî iradeyi egemen kılmak esastır. - Hristiyan azınlıklara siyasi hâkimiyet ve sosyal dengemizi bozan ayrıcalıklar verilemez. - Manda ve himaye kabul edilemez. - İşgal emeli taşımayan devletlerin yardımları kabul edilecektir. - Doğudaki cemiyetler tek çatı altında toplanacaktır.
Yorum	- Bölgesel nitelikte bir kongre olmasına rağmen ulusal kararlar alınmıştır. "Kuvayımillîye'yi etkin ve millî iradeyi egemen kılmak esastır." maddesiyle millî egemenlik iması yapılmıştır. - Mustafa Kemal başkanlığında 9 kişiden oluşan bölgesel yetkiye sahip Temsil Heyeti kurulmuştur. - Manda ve himaye fikri ilk defa reddedilmiştir. - İlk kez millî sınırlardan bahsedilmiştir.

Sivas Kongresi (4-11 Eylül 1919)

Toplayanlar	Amasya Genelgesi'nde alınan karar gereği tüm yurttan katılan delegelerle toplanmıştır.
Toplanma Süreci	- Yurt genelinde seçilen 38 delegenin katılımıyla toplanmış ulusal bir kongredir. - Kongreye katılımın Erzurum Kongresi'ne kıyasla daha az olmasının nedeni İtilaf Devletlerinin ve İstanbul Hükûmeti'nin engellemeleri ve tehditleridir. - Damat Ferit Paşa Hükûmeti, Sivas Kongresi'ni engellemek için, - Elâzığ Valisi Ali Galip'e kongreyi dağıtma emrini vermiştir. - Mustafa Kemal ve arkadaşları "İttihatçı ve Bolşevik" olmakla suçlanmıştır.
Kongre Süreci ve Alınan Kararlar	- Kongredeki en büyük tartışma, Mustafa Kemal'in kongre başkanı seçilmesi ve Amerikan mandasının reddedilmesi konularında çıkmıştır. Tartışma sonrası Mustafa Kemal kongre başkanı seçilmiştir ve Amerikan mandası kesin olarak reddedilmiştir. - Erzurum Kongresi kararlarındaki bölgesel ifadeler değiştirilerek tüm yurdu kapsayacak şekilde genişletilmiştir. - Bütün millî cemiyetler Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirilmiştir. - Batı Anadolu Kuvayımillîye birlikleri komutanlığına Ali Fuat Paşa atanmıştır. - Damat Ferit Paşa Hükûmeti görevden çekilene kadar İstanbul ile her türlü haberleşmenin kesilmesine karar verilmiştir.
Yorumu ve Sonuçları	- Millî Mücadele tüm ulusa mal edilmiştir. - Ulusal direnişin sesini duyurmak için İrade-i Milliye adında bir gazete çıkarılmıştır. - Ali Fuat Paşa'nın Batı Cephesi Kuvayımillîye Komutanı olarak atanması, Temsil Heyeti'nin yürütme gücüne sahip olduğunu gösterir. - Temsil Heyeti'nin baskısı sonucu Damat Ferit Paşa istifa etmiştir. Yeni hükûmeti Ali Rıza Paşa kurmuştur. Bu gelişme Temsil Heyeti'nin İstanbul'a karşı elde ettiği ilk siyasi başarıdır.

Amasya Görüşmeleri (20-22 Ekim 1919)	
Taraflar	Temsil Heyeti (Mustafa Kemal, Rauf Orbay ve Bekir Sami) ile İstanbul Hükûmeti (Salih Paşa)
Görüşmede Alınan Kararlar	- Manda ve himaye kabul edilmeyecektir. Türk vatanının bütünlüğü ve bağımsızlığı korunacaktır. - Müslüman olmayan topluluklara, devletin siyasi egemenliğini ve sosyal dengesini bozacak ayrıcalıklar verilmeyecektir. - Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, İstanbul Hükûmeti'nce tanınacaktır. - İtilaf Devletleriyle yapılacak barış görüşmelerine Temsil Heyeti'nin de uygun gördüğü temsilciler gönderilecektir. - Güvenlik bakımından İstanbul'da toplanması uygun olmayan Osmanlı Mebusan Meclisi, Anadolu'nun güvenli bir yerinde toplanmalıdır.
Yorumu	- İstanbul Hükûmeti, Temsil Heyeti'ni resmen tanımıştır ancak Mebusan Meclisinin İstanbul dışında bir yerde toplanmasını kabul etmemiştir. - Temsil Heyeti'nin Mebusan Meclisinin İstanbul yerine Anadolu'nun bir şehrinde toplanmasını istenmesinde İstanbul'un İtilaf Devletlerinin tehdidi altında olması nedeni ile halkın isteklerinin Osmanlı yönetimine doğrudan ulaştırılması amacı etkili olmuştur.

Son Osmanlı Meclisi ve Misakımillî

Temsil Heyeti'nin Ankara'ya Gelmesi (27 Aralık 1919)

- ✓ Temsil Heyeti'nin Mebusan Meclisinin Anadolu'nun güvenli bir yerinde toplanması talebi, İstanbul Hükûmeti tarafından Kanunue-sasi'ye uygun olmadığı gerekçesiyle kabul edilmemiştir.
- ✓ Mebusan Meclisinin İstanbul'da açılması kararlaştırıldıktan sonra ülkenin her yerinde seçimler yapılmıştır. Mustafa Kemal Erzurum Milletvekili seçilmiştir.
- ✓ Mustafa Kemal ve Temsil Heyeti, Millî Mücadele'nin yeni merkezi olarak Ankara'yı belirlemişlerdir. Temsil Heyeti'nin Ankara'yı merkez olarak seçmesinde Ankara'nın;
  - Anadolu'nun merkezinde ve güvenli bir yerinde olması,
  - haberleşme olanaklarının iyi olması,
  - İstanbul Ankara arası demir yolu ulaşımının olması,
  - Batı Cephesi'ne yakın olması
 nedenleri etkili olmuştur.

Mebusan Meclisinin Toplanması (12 Ocak 1920)

- ✓ Mustafa Kemal, Erzurum mebusu seçilmiş olmasına rağmen tutuklanma olasılığına karşı İstanbul'a gitmemiştir. İstanbul'a giden mebuslarla Ankara'da yaptığı görüşmede onlardan;
  - Mecliste bir Müdafaa-i Hukuk Grubu oluşturulması,
  - Erzurum ve Sivas Kongrelerinde alınan kararların kabul edilmesi (Misakımillî kararları),
  - Kendisinin meclis başkanı olarak seçilmesi
 taleplerinde bulunmuştur.
- ✓ 12 Ocak 1920'de toplanan Mebusan Meclisinde Mustafa Kemal'in bu isteklerinin yerine Meclis başkanlığına İstanbul Mebusu Reşat Hikmet Bey seçilmiş, Mecliste de Felah-ı Vatan Grubu kurulmuştur.

Misakımillî Kararları (28 Ocak 1920)

- ✓ 28 Ocak 1920'de toplanan Mebusan Meclisinin gizli oturumunda Misakımillî Kararları (Millî Ant) kabul edilmiştir. Misakımillî kararlarının bazı maddeleri aşağıda verilmiştir.
- Osmanlı Devleti'nin Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzaladığı (30 Ekim 1918) tarihte düşman işgaline uğramamış yerler bir bütündür, bölünemez.
- Halkın oyu ile ana vatana katılan üç sancak; Kars, Ardahan ve Batum'da gerekirse yine halk oylamasına başvurulabilir.
- Batı Trakya'nın durumu halkın serbestçe vereceği oya göre belirlenmelidir.
- İstanbul ve Marmara Denizi'nin güvenliği her türlü tehlikeden korunmalıdır. Bu esas kabul edildikten sonra ticaret gemilerinin Çanakkale ve İstanbul Boğazlarından geçişi, ilgili devletlerin birlikte verecekleri karara bağlıdır.
- Azınlık hakları, komşu ülkelerdeki Müslüman halkın da aynı haklardan yararlanması şartıyla kabul edilecektir.
- Millî ve ekonomik gelişmemizi engelleyen siyasi, adli ve mali sınırlamalar (kapitülasyonlar ve Düyûn-ı Umûmiye İdaresi) kaldırılmalıdır.

DİFnot

Misakımillî kararlarında ekonomik ve siyasi bağımsızlık amaçlanmış, millî sınırlar belirlenmiş ve İtilaf Devletlerinin sunacağı barış antlaşmasının hangi koşullar taşıması gerektiği vurgulanmıştır.

Misakımillî Sınırları

Misakımillî Kararlarının Etkileri: İstanbul'un İşgali (16 Mart 1920)

- ✓ İtilaf Devletleri, kontrolleri altındaki İstanbul'da toplanan Mebusan Meclisinde böyle kararlar alınmasını beklemiyorlardı. Kararların geri alınması yönünde yaptıkları baskılar kabul edilmeyince fiilen kontrol altında tuttıkları İstanbul'u 16 Mart 1920'de resmen işgal etmişlerdir.
- ✓ Bu gelişmeler üzerine Padişah Vahdettin, 11 Nisan 1920'de Mebusan Meclisini feshettiğini açıklamıştır. Bu karar Ankara'da Büyük Millet Meclisinin açılışını hızlandırmıştır.
- ✓ Mustafa Kemal, İstanbul'un işgali sonrası İtilaf Devletlerine protesto telgrafı çekmiş, İstanbul ile her türlü haberleşmeyi kesmiş, İstanbul'da tutuklanan mebuslara karşılık İtilaf subaylarının tutuklanmasını istemiştir. Aynı zamanda Ankara'nın olası işgalini önlemek için Geyve ve Ulukışla civarındaki demir yollarını ve köprüleri tahrip ettirmiştir.

BÜYÜK MİLLET MECLİSİNİN AÇILMASI (23 NİSAN 1920)

- ✓ Mustafa Kemal, İstanbul'un işgali ve Mebusan Meclisinin dağıtılması üzerine Ankara'da Büyük Millet Meclisinin açılması için çalışmalarına başlamıştır. 19 Mart 1920'de illere gönderdiği genelge ile on beş gün içerisinde milletvekillerinin seçilip Ankara'ya gönderilmesini istemiştir.
- ✓ Büyük Millet Meclisi, 23 Nisan 1920'de Ankara'da 115 milletvekilinin katılımıyla açılmıştır. İlk toplantı, meclisin en yaşlı üyesi sıfatıyla Sinop vekili Şerif Bey başkanlığında yapılmıştır.
- ✓ 24 Nisan'da yapılan toplantıda Mustafa Kemal meclis başkanı seçildi. Mustafa Kemal'in meclis başkanı sıfatıyla Meclise sunduğu önerge 1 Numaralı karar olarak kabul edildi. **1 Numaralı BMM kararına göre,**
  - Hükûmet kurmak zorunludur.
  - Geçici olarak bir hükûmet başkanı tanımak ya da bir padişah vekili ortaya koymak uygun değildir.
  - Büyük Millet Meclisinin üstünde bir güç yoktur.
  - Büyük Millet Meclisi, yasama ve yürütme yetkilerini kendinde toplamıştır.
  - Mecliste seçilecek ve vekil olarak görevlendirilecek bir kurul hükûmet işlerine bakar. Meclis başkanı bu kurulun da başkanıdır.
  - Padişah ve halife, baskı ve zordan kurtulduğu zaman Meclisin düzenleyeceği yasal ilkeler içinde yerini alır.

DiFnot

- BMM, yasama ve yürütmeyi kendi bünyesinde toplayarak güçler birliği ilkesini benimsemiştir. Güçler birliği olağanüstü şartlarda hızlı kararlar alabilmek için benimsenmiştir.
- Hükûmette yer alan bakanların BMM tarafından belirlenmesi meclis hükûmeti sisteminin benimsendiğini gösterir.

Büyük Millet Meclisinin Özellikleri

- ✓ 8 Şubat 1921'den itibaren Büyük Millet Meclisinin adının başına "Türkiye" sözcüğü getirilmiş ve TBMM olmuştur.
- ✓ I. TBMM olarak adlandırılmış, 23 Nisan 1920 ile 1 Nisan 1923 tarihleri arasında görev yapmıştır.
- ✓ Birçok alanda farklı görüşe sahip insanların toplandığı demokratik bir meclistir. Milletvekilleri, farklı görüşlere sahip olsalar da ülkenin kurtarılması ve bağımsızlığı konusunda ortak fikre sahip olmuşlardır.
- ✓ Meclis içerisinde siyasi partilere yer verilmemiş ancak Müdafaa-i Hukuk, Tesanüt, Islahat, Halk Zümresi, İstiklal, Yeşilordu gibi gruplar yer almıştır.
- ✓ TBMM'nin açılmasıyla birlikte Temsil Heyeti'nin de görevi sona ermiştir.

ÖRNEK-6

Son Osmanlı Mebusan Meclisinden gelen üyelerden ve yeni seçilmiş mebuslardan oluşan Birinci TBMM, bir taraftan kurtuluş mücadelesi verirken diğer taraftan da bağımsız bir devletin temellerini atmıştır. Bu meclisteki vekiller farklı zümrelere ait, farklı meslek ve düşüncelere sahipti. Hükûmet üyelerini seçen Meclis; yasama, yürütme ve yargı yetkisini de kullanmaktaydı.

Buna göre Birinci TBMM ile ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılamaz?

- A) İnkılap çalışmalarına öncelik verdiğine
- B) Olağanüstü koşullarda toplandığına
- C) Kuvvetler birliği ilkesini benimsediğine
- D) Meclis hükûmeti sisteminin uygulandığına
- E) Toplumdaki çeşitliliği yansıttığına

(2019-TYT)

ÖRNEK-7

Misakımillî'de "Millî ve iktisadi gelişmemizi sağlamak amacıyla tam serbestlik sağlanmalı; siyasi, adli, mali gelişmemize engel olan sınırlamalar kaldırılmalı ve dış borçların ödeme şartları da bu esaslara ters düşmemelidir." maddesi yer almıştır.

Misakımillî'nin bu maddesine bakıldığında Millî Mücadelecilerin;

- I. kapitülasyonların sonlandırılması,
- II. Düyun-ı Umûmiye İdaresinin kaldırılması,
- III. tam bağımsızlığın gerçekleştirilmesi

durumlarından hangilerini amaç edindikleri söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

Türkiye Büyük Millet Meclisine Karşı Ayaklanmalar

- ✓ TBMM'nin açılmasından İstanbul Hükûmeti, İtilaf Devletleri ve azınlıklar memnun olmamışlar ve Meclis otoritesini sarsmak için isyan vb. faaliyetlerde bulunmuşlardır.

İstanbul Hükûmeti Tarafından Çıkarılan İsyanlar	İstanbul Hükûmeti ve İtilaf Devletleri İş Birliği ile Çıkarılan İsyanlar	
Ahmet Anzavur Ayaklanması	Vali Cemal Bey Ayaklanması	Millî Aşireti Ayaklanması
Kuvay-ı İnzibatiye Ayaklanması (Halifelik ordusu)	Delibaş Mehmet Ayaklanması	Çopur Musa Ayaklanması
Amaçları: İstanbul'un ve Boğazların TBMM'nin kontrolüne geçmesini önlemek	Eşref Ayaklanması	Çapanoğulları Ayaklanması
	Cemil Çeto Ayaklanması	Koçgiri Ayaklanması
	Amaçları: Ülke genelinde TBMM'nin otoritesini sarsmak	

Azınlıkların Çıkardığı Ayaklanmalar	Kuvayımilliye Ayaklanmaları
Pontus Ayaklanması	Demirci Mehmet Efe Ayaklanması
Ermeni Ayaklanması	Ethem Ayaklanması
Amaçları: Kendi bağımsız devletlerini kurmak	Amaçları: Düzenli ordunun emrine girmemek

TBMM'nin Ayaklanmalara Karşı Aldığı Önlemler	
Alınan Önlem	Önemi ve Amacı
Hiyanet-i Vatanîye Kanunu	Meclisin kararlarına karşı gelenleri, düşmana hizmet eden ve bozgunculuk yapanları idamla cezalandırmak
İstiklal Mahkemesi	- Mahkeme üyeleri, BMM'nin kendi içinden seçtiği üç kişiden oluşmuştur. - Vatana ihanet, casusluk, ayaklanma, bozgunculuk, soygun ve asker ailelerine saldırı gibi suçları cezalandırmak - Cephede savaşan askerlerin ailelerinin can, mal ve namus güvenliğini sağlamak - Asker kaçakları sorununu çözmek 1920-1924 yılları arasında ülkenin kurtarılmasında 14 İstiklal Mahkemesi görev yapmıştır. 1925-1927 yılları arasında da cumhuriyet rejimini korumak ve inkılapların hayata geçirilmesini kolaylaştırmak amacıyla görev yapmıştır.
Basın gücü kullanıldı.	- Ankara'da TBMM'nin açılmasından sonra kurulan Anadolu Ajansı ve Hakimiyet-i Milliye gazetesi ile Millî Mücadele lehine haberler yapılmıştır. - Bu amaca İstanbul gazetelerinden Akşam, İktidat, İleri, Tasvir-i Efkâr, Tercüman, Vakıf ve Yeni Gün destek vermiştir.
Fetva gücü kullanıldı.	Ankara Müftüsü Rıfat Efendi liderliğindeki din adamlarından Millî Mücadele'nin halifeye ve dine karşı olmadığı yönünde fetvalar yayınlattırılmıştır.
Askerî gücünü kullandı.	Seyyar jandarma birlikleri ve düzenli orduları kurmuştur.

1. Millî Mücadele'nin teşkilatlanma aşamasında toplanan Erzurum Kongresi'nde alınan bazı kararlar aşağıda verilmiştir.

- Millî sınırlar içinde vatan bir bütündür, bölünemez.
- Kuvayımiliye'yi etkin ve millî iradeyi egemen kılmak esastır.
- Manda ve himaye kabul edilemez.
- Mebusan Meclisinin derhâl toplanmasına ve hükûmet işlerinin meclisin denetimi altında yürütülmesine çalışılacaktır.

Buna göre Millî Mücadele'nin aşağıdaki amaçlardan hangisine yönelik olduğu söylenemez?

- A) Millî Mücadele'yi millet iradesine dayandırmaya
- B) Birlik, beraberlik ve tam bağımsızlığı sağlamaya
- C) İstanbul Hükûmeti'nin kararlarını denetlemeye
- D) Azınlıkların ülkedeki varlıklarına son vermeye
- E) Başka bir devletin egemenliğine karşı çıkmaya

2. Sivas Kongresi, Amasya Genelgesi kararları gereğince tüm yurttan temsilcilerin katılımıyla toplanmıştır. Kongrede alınan kararlar gereğince millî nitelikli olan tüm cemiyetler Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirilmiş, Ali Fuat Bey de (Cebesoy) Batı Cephesi Kuvayımiliye Komutanı olarak atanmıştır.

Sivas Kongresi süreciyle ilgili verilen bu bilgilere bakıldığında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Millî Mücadele, ulusal düzeye taşınmıştır.
- B) İstanbul Hükûmeti yok sayılmıştır.
- C) Millî Mücadele planlı şekilde yürütülmüştür.
- D) Millî Mücadele, demokratik yollarla yürütülmüştür.
- E) Batı Cephesi'nde düzenli ordu ile mücadele edilmiştir.

3. 23 Nisan 1920'de Ankara'da açılan Büyük Millet Meclisinde kabul edilen 1 numaralı kararda yer alan aşağıdaki maddelerden hangisi güçler birliğinin benimsendiğinin kanıtıdır?

- A) Hükûmet kurmak zorunludur.
- B) BMM'nin üstünde bir güç yoktur.
- C) Yasama ve yürütme BMM'ye aittir.
- D) Padişah vekili atamak doğru değildir.
- E) Padişahın konumu, Meclis tarafından belirlenecektir.

4. İtilaf Devletlerinin Mondros Ateşkes Antlaşması sonrası fiilen işgal altında tuttuğu İstanbul'u, 16 Mart 1920'de resmen işgal etmesine neden olan gelişme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mebusan Meclisinde Misakımillî kararlarının kabul edilmesi
- B) Batı ve Güney cephelerinde Kuvayımiliye'nin kurulması
- C) Mustafa Kemal'in 9. Ordu Müfettişliği'nden istifa etmesi
- D) İstanbul Hükûmeti ile Temsil Heyeti'nin görüşme yapması
- E) Sivas Kongresi'nde bölgesel cemiyetlerin bir merkezde toplanması

5. İstanbul Hükûmeti'nin Kuvayımiliyecileri vatan haini ilan ettiği fetvalar yayımlaması üzerine TBMM Hükûmeti de Ankara Müftüsü Rıfat Börekçi'nin hazırladığı aşağıdaki fetvayı yayımlamıştır.

"Halifelğin meşru hakkını elinden alanlardan kurtulmak ve fiilen saldırıya uğrayan vatan topraklarını düşmandan temizlemek için uğraşan ve çalışan İslam halkı, dinen Allah yolundan ayrılmış olurlar mı?

Cevap: Allah en iyi bilir ki olmazlar."

Buna göre TBMM'nin fetva yayımlamasında aşağıdaki amaçlardan hangisinin etkili olduğu söylenemez?

- A) İddiaların asılsız olduğunu göstermek
- B) TBMM'ye karşı çıkacak isyanlara engel olmak
- C) Halifelik ve saltanat idaresini sonlandırmak
- D) Yaptıklarının gerekçesini açıklamak
- E) Millî Mücadele'nin dine aykırı olmadığını göstermek

6. Temsil Heyeti, Amasya Görüşmelerinde İstanbul Hükûmeti'ne "İtilaf Devletleri ile yapılacak barış görüşmelerine Temsil Heyeti'nin de uygun gördüğü temsilciler gönderilecektir." talebini iletmıştır.

Temsil Heyeti bu talebiyle aşağıdakilerden hangisini amaçlamıştır?

- A) İstanbul Hükûmeti'ni denetlemeyi
- B) Ülke içindeki ikiliklere son vermeyi
- C) Padişah otoritesini artırmayı
- D) İtilaf Devletlerinin desteğini almayı
- E) TBMM'ye karşı isyanları bastırmayı

7. İtilaf Devletleri, Mebusan Meclisinin seçimlerine ve toplanmasına karşı çıkmamıştır ancak Mebusan Meclisinde Misakımillî Kararları kabul edilince Sevr Antlaşması'nı Meclise kabul ettiremeyeceğini anlamış ve İstanbul'u işgal edip milletvekillerini de tutuklamıştır.

Buna göre İtilaf Devletleri ile ilgili,

- I. Millet iradesine saygı duymamıştır.
- II. Mebusan Meclisi kararlarına etki edememiştir.
- III. Osmanlı Devleti'ne resmen son vermiştir.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

8. Millî Mücadele Dönemi'nde TBMM, otoritesine karşı çıkan isyanlar için Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nu kabul etmiş, isyancıları bu kanun kapsamında yargılamak için de TBMM vekillerinden oluşan İstiklal Mahkemelerini kurmuştur.

Bu bilgilere bakıldığında aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenebilir?

- A) İsyanların tamamının bastırıldığı
B) TBMM'nin yasama ve yargı gücüne sahip olduğu
C) İstanbul Hükûmeti'nin hâkimiyetinin sona erdiği
D) İtilaf Devletlerinin TBMM'yi tanıdığı
E) Halkın Millî Mücadele'ye katılımının arttığı

9. Mustafa Kemal, Amasya Görüşmeleri'nin bir başarısı olarak açılan Mebusan Meclisi'nde Erzurum Milletvekili seçilmesine rağmen İstanbul'a gitmek yerine 27 Aralık 1919'da Ankara'ya gelmiştir. Mebusan Meclisinin çalışmalarını da buradan takip etmiştir.

Mustafa Kemal'in bu kararı almasına;

- I. İstanbul'un İtilaf Devletlerinin denetiminde olması,
- II. 9. Ordu Müfettişliği görevinden istifa etmesi,
- III. Mebusan Meclisinde yeterli milletvekilinin olması

durumlarından hangilerinin neden olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

10. TBMM'ye karşı çıkan aşağıdaki ayaklanmaların hangisinde "düzenli ordunun emrine girmemek" amacının etkili olduğu söylenebilir?

- A) Ahmet Anzavur Ayaklanması
B) Kuvay-ı İnzibatiye Ayaklanması
C) Pontus Ayaklanması
D) Ermeni Ayaklanması
E) Ethem Ayaklanması

11. Arda Öğretmen, "I. TBMM'de siyasi partiler yoktu ama farklı görüşlere sahip gruplar vardı." cümlesini kurduktan sonra öğrencilerinden bu gruplara birer örnek vermelerini istemiştir.

Buna göre aşağıdaki öğrencilerden hangisinin verdiği örneğin doğru olduğu söylenemez?

- A) Ömer: Müdafaa-i Hukuk   B) Tanem: Tesanüd
C) Sefa: Hürriyet ve İtilaf   D) Nazenin: İstiklal
E) Ceyda: Halk Zümresi

12. Son Osmanlı Mebusan Meclisinde kabul edilen Misakımillî'nin temelini Erzurum ve Sivas Kongrelerinde kabul edilen kararlar oluşturmuştur.

Bu durumun;

- I. Millî Mücadele ruhunun Mebusan Meclisine taşınması,
- II. İtilaf Devletlerinin Millî Mücadele'yi resmen tanıması,
- III. Temsil Heyeti'nin faaliyetlerine son vermesi

gelişmelerinden hangilerine ortam hazırladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) I ve III   E) II ve III

1064847

ÖĞRENCİ NO	YANITLAR
1 0 0 0 0 0 0	1 A B C D E 11 A B C D E
2 1 1 1 1 1 1	2 A B C D E 12 A B C D E
3 2 2 2 2 2 2	3 A B C D E 13 A B C D E
4 3 3 3 3 3 3	4 A B C D E 14 A B C D E
5 4 4 4 4 4 4	5 A B C D E 15 A B C D E
6 5 5 5 5 5 5	6 A B C D E 16 A B C D E
7 6 6 6 6 6 6	7 A B C D E 17 A B C D E
8 7 7 7 7 7 7	8 A B C D E 18 A B C D E
9 8 8 8 8 8 8	9 A B C D E 19 A B C D E
10 9 9 9 9 9 9	10 A B C D E 20 A B C D E